

פרס רמת-גן לספרות לשנת תשע"ב, 2012

שירה

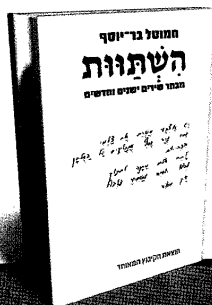
חמוטל בר-יוסף | השתוות

חמוטל בר-יוסף היא משוררת, מתרגמת וחוקרת ספרות עטורת פרסים, שכבר הוציאה יותר מעשרה קובצי שירה, ביניהם האסופה המקיפה "השתוות: מבחר שירים ישנים וחדשים" שראתה אור בשנת 2011. אחיה היחיד נהרג במלחמת השחרור בדרך לירושלים, ועל כך כתבה את אחד משיריה הבלתי נשכחים. לא אחת שיריה הם שירי דווי ומכאוב, אך לפעמים בוקעת ועולה מהם גם שמחת חיים משובבת נפש. בפתח אסופת שיריה נכתב: "כמו איש עיוור שעובר כביש בחלום, ופתאום מחבקת אותו אישה בעירום/ בלי כריכה, בלי צילום מימי נעוריי/ בלי רכילות, בלי כלום / - ככה תקרא, אם תוכל, את ספר שיריי". לכאורה, לפנינו אמירה מצטנעת, אך עולה ממנה גם גאווה גדולה על ששיריה צריכים לדבר בעד עצמם, והתרסה נגד האופנה הרווחת כיום במקומותינו, שלפיה כדי לפרסם ספר חדש חייב מחברו להיחשף בעיתונות ולהתערטל עד למעמקין. שיר קצר זה אף מזדוהר את הקורא מפני ההתמודדות עם שירה המכסה יותר משהיא מגלה ("ככה תקרא, אם תוכל").

מבחר שיריה של חמוטל בר-יוסף אינו כרונולוגי, כמקובל. היא ערכה ספר המחולק לשערים, ובו תריסר נושאים, שפרנסו את שירתה לסוגיה ולתקופותיה. מסלול חייה של המשוררת נפרש כמניפה ססגונית לנגד עיני הקורא, החל משיריה הארס פואטיים המשרטטים את תחומי שירתה ואת דמות דיוקנה, דרך משפחתה והמצב הישראלי בכללו. בשער "קצת היסטוריה משפחתית" היא כותבת בחיך כאוב על מכת הגורל שניחתה עליה, מות בנה, במילים הבלתי נשכחות:

למי זה אִכְפֵּת אִם אֶרְבְּעָה
אוּ שְׁלֹשָׁה יְלָדִים יֵשׁ לִי?
אֶבֶל אֲנִי, שְׂאֵף פְּעַם לֹא הִצְלַחְתִּי
לְקַלֵּעַ לְסֵל מְשֹׁם כּוֹוֹן,
שֶׁתְּמִיד מֵאֲבָדְתְּ אֶת הַיָּקָר מְכֹל,
עֹנָה "שְׁלֹשָׁה" וְלִפְעָמִים יוֹצֵא לִי "אֶרְבָּעָה",
וְתִמִּיד הַפְּסָפֵר לֹא נִכְוֵן.

על שירתה המשלבת עושר רב-רובדי ומינימליזם, ענווה וגאווה, כאב ושמחת חיים, חדשנות והסתמכות על קנייני העבר, מצאנו אותה ראוייה לפרס רמת-גן לשירה לשנת תשע"ב, 2012.

ולראיה באנו על החתום

פרופ' זיוה שמיר - יו"ר, ד"ר עדנה קפלן-הגלר,

פרופ' ניצה בן-דב, ד"ר ליליאן דבי-גורי, עו"ד צביקה ניר

חמוטל בר-יוסף

נולדה בשנת 1940 בקיבוץ תל-יוסף. הוריה עלו לארץ מאוקראינה בשנת 1936. רוב בני משפחתם נספו בשואה ביולי 1948 נהרג בנם היחיד במלחמת השחרור. גרה בירושלים החל משנת 1976. עבדה כמורה לספרות ב"ס תיכון ובאגף לתכניות לימודים של משרד החינוך בשנים 1987-2004 עבדה כמורה וחוקרת באוניברסיטת בן-גוריון. בעלת דרגת פרופסור מן המניין. פרסמה 6 ספרי מחקר (מהם אחד חופיע גם בתרגום לאנגלית ועוד אחד עומד להופיע בתרגום לרוסית) ועשרות מאמרים בעברית ובשפות אחרות. בעיקר בתחום ההקשר הרוסי של הספרות העברית ובתחום הזיקה של הספרות העברית למיסטיקה. פרסמה גם מספר רב של רשימות ביקורת ספרותיות (קובצו בספר טעמי הספרות, 2006) ומסות בענייני תרבות יהודית ומסור (קובצו בספר קריאות ושיריות, 2005). ליסדה ספרות עברית באוניברסיטאות בקייב, מוסקבה, ניו יורק, שטוקהולם, פוזנן וכן במכון הרסטמן בירושלים ובמכללת הדצוה באלון שבות. פרסמה אחד-עשר קובצי שירים.

לולי היה עלי' למחר (הוצאה עצמית, 1971) | לקחת אור (מסדה, 1978) | רק הירוק (הקיבוץ המאוחד, 1981) | מתנת קופצות (הקיבוץ המאוחד, 1984) | ובצפיפות (הקיבוץ המאוחד, 1990) | הלא נכחמל (1998) | לילה בוקר (כרמל, 2000) | מזון, 2002 (כרמל, 2002) | הבראה (הקיבוץ המאוחד, 2004) | השתוות: מבחר ושירים חדשים (הקיבוץ המאוחד, 2010) | חרות באבן חתוך בעץ, 15 אפטיפים (אבן חושן, 2010) וכן ספר ילדים (בקיץ זה יעבר, כתר, 1984) ו-10 סיפורים שפורסמו בעיתונים וכתבי עת שונים קובץ סיפורים בשם מוסיקה עומד להופיע בהוצאת הקיבוץ המאוחד.

על שירתה זכתה בפרס אקו"ם (1987), פרס קרן תל-אביב (1987), פרס קרן ירושלים לשירה (1990), פרס ויצ'ו לאשה היוצרת (1999), פרס הנשיא (2002), פרס ברנר (2005), פרס עמיתי (2010), על קובץ סיפוריה מוסיקה זכתה בפרס איגוד הסופרים בישראל (2011).

תרגמה לעברית שירה ופרוזה מרוסית, צרפתית ואנגלית. תרגומי שיריה הופיעו כספרים ברוסית באנגלית. בהוגרית ובערבית. ספרי תרגום לצרפתית ולספרדית בדפוס. תרגומים לשפות נוספות - גרמנית, אוקראינית, איטלקית, שוודית - נדפסו בכתבי עת שונים.